

APSTIPRINĀTA AR RĪGAS DOMES
18.12.2012. LĒMUMU NR.5614

KONCEPCIJA „ĢIMENEI DRAUDZĪGA RĪGA”

RĪGĀ 2012

SATURA RĀDĪTĀJS

SATURA RĀDĪTĀJS.....	2
I. IEVADS.....	3
II. KONCEPCIJAS SASAISTE AR KOPĒJO ĢIMENES POLITIKU UN ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM.....	3
III. SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS, PROBLĒMU UN VAJADZĪBU IDENTIFIKĀCIJA RĪGAS PASVALDĪBĀ.....	6
IV. STRATĒĢISKIE VIRZIENI UN VĒLAMĀS AKTIVITĀTES.....	14
V. NEPIECIEŠAMĀ RĪCĪBA UN PASĀKUMI.....	16

I. IEVADS

Koncepcijas „Ģimenei draudzīga Rīga” mērķis – izveidot vienotu ģimenes atbalsta politiku pašvaldībā, lai palīdzētu rīdziniekiem veidot stabilas ģimenes ar vairākiem bērniem, stiprinātu laulības institūciju un tās vērtību sabiedrībā, kā arī sabiedrībā veidotu apziņu par bērnu kā vērtību ģimenē.

Koncepcija ir izstrādāta, lai veidotu vienotu un saskaņotu pašvaldības darba platformu Rīgā dzīvojošo ģimeņu funkcionalitātes uzlabošanai un jaunu laulību noslēgšanai, jaunatnes darba pilnveidošanai, ģimenei un bērniem draudzīgas sociāli - ekonomiskās vides un vērtīborientācijas veidošanai, dzimstības veicināšanai. Šis dokuments iezīmē redzējumu un galvenos virzienus, kā panākt, lai Rīga perspektīvā veidotos par ģimenisku pilsētu, kur tās iedzīvotāji vēlētos palikt dzīvot, strādāt, radīt bērnus, justos droši un sociāli atbildīgi viens par otru, nodrošinātu vajadzīgo paaudžu nomaiņu. Koncepcija ir veidota saskaņā ar valsts attīstības plānošanas dokumentu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017. gadam”¹ un Rīgas attīstības stratēģiju līdz 2025. gadam² un tā ietver jomas, kas ir pašvaldības kompetencē.

II. KONCEPCIJAS SASAISTE AR KOPĒJO ĢIMENES POLITIKU UN ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

Sabiedrības pamatu veido stabilas un stipras ģimenes, kurās dzimst bērni, nodrošinot iedzīvotāju atražošanu un labklājību. Ģimenes nozīmīgumu uzsver arī starptautiskie cilvēktiesību dokumenti. Latvijai ir saistoša ANO Konvencija par bērna tiesībām, kura deklarē, ka ģimenei kā sabiedrības pamatšūņai un bērnu izaugsmes dabiskajai videi jānodrošina nepieciešamā aizsardzība un atbalsts, lai tā varētu pilnīgi uzņemties pienākumus sabiedrības ietvaros, kā arī to, ka bērnam, lai viņš varētu pilnīgi un harmoniski attīstīties kā personība, jāaug ģimenē, kurā pastāv beznosacījuma mīlestības, uzticības, cieņas un izpratnes pilnas attiecības.³

Diemžēl jau ilgstoši Latvijā ģimeņu sociālā funkcionēšana ir nopietni apdraudēta. Par to liecina šķirto laulību, neregistrēto partnerattiecību, nepilno ģimeņu skaita palielināšanās, vecāku bezatbildības pieaugums, bērnu emocionālās, fiziskās un seksuālās vardarbības gadījumi ģimenēs. Vērojama plaša alkoholisma, narkomānijas un citu atkarību izplatība sabiedrībā, īpaši, jauniešu vidū. Finansiālā krīze, sociālā un

¹ Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017. gadam.

http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/lmpamn_200111_gvp.pdf

² Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025. gadam.

http://www.rdpad.lv/uploads/rpap/attistibas_strategija_02.06.2010.pdf

³ ANO Konvencija par bērna tiesībām.

<http://www.likumi.lv/doc.php?id=85620&from=off>

ekonomiskā nestabilitāte, augstais bezdarba līmenis, būtiskas vērtību izmaiņas sabiedrībā, iespējas meklēt darbu ārpus Latvijas robežām – šie un citi faktori ir samazinājuši cilvēku spējas pielāgoties jaunajiem apstākļiem. Visvairāk grūtību un izaicinājumu ir tieši ģimenēm ar bērniem, kā arī pusaudžiem un jauniešiem, kuriem drīz būs jāuzsāk patstāvīgas dzīves gaitas un jāklūst par pilnvērtīgiem sabiedrības locekļiem.

Kā liecina 2012. gadā veiktais Pasaules Veselības organizācijas (PVO) Starptautiskais skolēnu veselības pētījums - Latvijā tika aptaujāti pusaudži 11, 13 un 15 gadus veci - salīdzinot ar Eiropas reģiona un arī Ziemeļamerikas valstu vienaudžiem, mūsu skolēni caurmērā vairāk dzer, smēķē, lieto marihuānu, visvairāk ņirgājas par citiem skolēniem, tos pazemojot.⁴ Pētījums tika veikts ar mērķi noskaidrot Latvijas skolēnu fiziskās un garīgās veselības paradumus, dzīves prasmes, kā arī informēt politikas veidotājus, kādai vajadzētu būt valsts un pašvaldību tālākai politikai un prioritātēm darbā ar jaunatni. Situācija, kad skolēni cenšas pievērst sev uzmanību ar antisociālu rīcību, lieto atkarību raisošas vielas, liecina par funkcionāliem traucējumiem viņu ģimenēs, kā arī norāda uz nepieciešamību uzlabot pusaudžu un jauniešu zināšanas, dzīves prasmes un attieksmes, izmantojot gan formālo, gan neformālo izglītību. To paredz arī kopš 2009.gada Latvijā spēkā esošais Jaunatnes likums, kurā norādīta pašvaldības kompetence un atbildība darbā ar jaunatni, politikas dokumentu izstrādē un īstenošanā, jauniešu vērtīborientācijas veidošanā.⁵

Valsts uzdevums ir ne tikai radīt ģimenei labvēlīgus apstākļus, bet arī veidot pārdomātu ģimenes atbalsta politiku, kas ar juridiskiem, sociāliem un ekonomiskiem līdzekļiem atbalstītu ģimeni, stiprinātu tās vērtību, motivētu bērnu radīšanu, tādējādi uzlabojot arī demogrāfisko situāciju, kura Latvijā ir pietuvojusies kritiskajai robežai. Dotajos sociāli ekonomiskajos apstākļos ģimenes ar bērniem smagi izjūt finansiālo krīzi, tāpēc ļoti būtisks ir materiālais aspekts. Daudzi vecāki Latvijā vēlētos laist pasaulē vairākus bērnus, taču baidās būt pakļauti nabadzības riskam, sagaida no valsts lielāku atbalstu un labvēlīgākus sociāli ekonomiskos apstākļus, kā norāda „Māmiņu kluba” nesenās aptaujas dalībnieces.⁶ Arī pētījuma „Demogrāfijas un ģimenes stāvoklis Latvijā” respondenti atzīst, ka izvēlētos radīt bērnus (pirmo vai nākamos), ja valstī būtu droša vide ģimenei un līdz ar bērnu piedzimšanu nepasliktinātos materiālā labklājība.⁷ Tie ir būtiski faktori, kuriem jāpievērš uzmanība, veidojot ģimenes atbalsta politiku Rīgas pašvaldībā, lai veicinātu dzimstību.

Kā liecina vairāku ES dalībvalstu pieredze, demogrāfisko lejupslīdi ietekmē ne tikai ekonomiskie faktori (bezdarbs, zems atalgojums, vāja infrastruktūra, sociālo

⁴ Slimību profilakses un kontroles centrs.

<http://www.spkc.gov.lv/aktualitates/50/pasaules-veselibas-organizacija-prezente-petijumu-par-pusaudzu-veselibu-ietekmejosiem-faktoriem>

⁵ Jaunatnes likums.

<http://www.likumi.lv/doc.php?id=175920>

⁶ Māmiņu kluba aptauja.

http://www.maminuklubs.lv/ratinu_revolicija/maminu-kluba-aptauja-latvijas-vecaki-veletos-tris-bernus/

⁷ SKDS. Latvijas iedzīvotāju aptauja „Demogrāfija un ģimenes stāvoklis Latvijā”. Rīga, 2008.gada jūlijs.

http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/demogr_gim_lv.pdf

garantiju un bērnodrāžu trūkums u.c.), bet arī politiskie (kopējās ilgtermiņa valsts ģimenes atbalsta politikas trūkums ar atbilstošu finansējumu) un garīgie faktori (vērtību izmaiņas sabiedrībā attiekmē pret ģimeni un bērniem). Neskatoties uz daudzveidīgo demogrāfisko politiku, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas (EESK) pieņemtais atzinums 2011.gada 4.maijā par tematu „Ģimenes politikas loma demogrāfisko pārmaiņu jomā nolūkā popularizēt labās prakses apmaiņu dalībvalstīs” rekomendē pasākumus, kuri motivē cilvēkus izvēlēties dibināt ģimeni un lemt par bērnu radīšanu.⁸ Pēc šīs komitejas atzinuma tieši ģimenes atbalsta politika būtiski paaugstina dzimstības līmeni pie nosacījumiem, ja ģimenes politika tiek īstenota ilgtermiņā un savā universālumā ir nepārtraukta, tiek realizēti preventīvi un izglītojoši pasākumi, notiek ģimeņu nabadzības apkarošana, tiek piešķirts īpašs statuss daudz bērnu ģimenēm, līdztekus mērķtiecīgai ģimenes politikai tiek īstenota veiksmīga nodarbinātības un mājokļu politika, sabiedrībā tiek popularizētas ģimeniskās vērtības, īpaši akcentējot izdevušās ģimenes dzīves piemērus.

Veidojot ģimenes un bērna atbalsta politiku pašvaldībā, galvenais plānošanas dokuments Latvijā, ar kuru saskaņota arī koncepcijas izstrāde, ir LR Ministru kabineta 2011.gada 18.februārī apstiprinātās „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam”.⁹ Tajā aktualizēti iepriekš pieņemtie dokumenti ģimenes atbalsta jomā, piedāvājot jaunus risinājumus, lai radītu labvēlīgu vidi ģimenes veidošanai, laulības institūta stiprināšanai, dzimstības veicināšanai, kas ir saistoši arī pašvaldību līmenī. Pamatnostādņu mērķis - veicināt ģimeņu nodibināšanu, stabilitāti, labklājību un sekmēt dzimstību, kā arī stiprināt laulības institūciju un tās vērtību sabiedrībā.

Rīcības plāns Pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam” īstenošanai 2012. - 2014.gadam, lai arī ir formāls un diemžēl neparedz papildus finansējumu demogrāfiskās situācijas uzlabošanai valsts mērogā, nosprauž konkrētus uzdevumus ģimeņu nodibināšanai, laulības noslēgšanai, ģimenei un bērniem labvēlīgas vides, dzīves kvalitātes veidošanai, atbalsta sniegšanai vecāku pienākuma pildīšanai. Tas iezīmē pašvaldības atbildību, lai Rīgas pilsētas iedzīvotājiem, kuri plāno dibināt ģimeni, tiktu nodrošināta iespēja iziet laulības apmācības kursus, kas palīdzētu labāk sagatavoties ģimenes dzīvei, sekmēt mājokļa pieejamību ekonomiski aktīvām ģimenēm, attīstīt ģimenei draudzīgas atpūtas vietas, īstenot vides un infrastruktūras sakārtošanu. Paredzēts veicināt bērnu dienas aprūpes formu daudzveidību, sekmēt skolu un pirmsskolas izglītības iestāžu sadarbību ar vecākiem, izvērtēt sociālo pedagogu un psihologu pieejamību pašvaldībā, popularizēt ģimeni, laulību, tās nozīmīgumu, sniegt atbalstu un izplatīt informāciju par pašvaldībā organizētajiem pasākumiem daudz bērnu un trūcīgām ģimenēm, sekmēt veselības aprūpes pieejamību ģimenēm, ieviešot preventijas pasākumus neplānotas grūtniecības gadījumos. Lai atvieglotu to ģimeņu ar bērniem stāvokli, kuri nonākuši grūtibās, pašvaldības tiek aicinātas piedāvāt atvieglojumus, lai radītu iespēju piedalīties

⁸ <http://www.eesc.europa.eu/>

⁹ Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam.
http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/lmpamn_200111_gvp.pdf

ārpuskolas pasākumos daudz bērnu un trūcīgām ģimenēm, ģimenēm, kurās ir bērns ar invaliditāti, aizbildnībā, audžuģimenē, regulāri informēt sabiedrību par ģimenēm domājamiem atpūtas un izklaides pasākumiem, veicināt tādu preventīvu pasākumu ieviešanu pašvaldībās, kuri mazinātu iespēju ģimenēm nonākt krīzes situācijās, popularizēt audžuģimeņu kustību.

Savukārt Rīgas pašvaldības līmenī darbību ģimenes politikas jomā nosaka Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025.gadam. "Pilsēta rūpējas par visu sabiedrības grupu labklājību, veicina ģimeniskumu un sociālo atbildību".¹⁰ Kā politisks pamatdokuments, tas iezīmē pašvaldības nākotnes redzējumu, kurā viens no stratēģiskiem mērķiem ir **ģimeniskas, veselīgas un aktīvas sabiedrības veidošana**. "Rīgā ir liels to ģimeņu īpatsvars, kurās ir tikai viens no vecākiem, liels vientuļu pensijas vecuma cilvēku skaits. Šie fakti norāda uz to, ka ir pamats runāt par nepieciešamību nostiprināt ģimenes vērtības".¹¹ Vadoties no iepriekš minētā, Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija paredz īstenot virkni uzdevumu, lai pašvaldībā varētu veidoties stipras un stabilas ģimenes – **atbalstīt ģimenes, to skaitā tās, kuras uzņemas aprūpē bērnus, kuri palikuši bez vecāku gādības, nodrošināt tās ar pakalpojumiem un nepieciešamo atbalsta sistēmu, atbalstīt ģimenes vērtības, veicināt dzimstību**. Kā norādīts pilsētas plānošanas dokumentā, "ģimene ir sabiedrības pamats, tāpēc tās stiprināšana un atbalstīšana ir sabiedrības veselības un labklājības priekšnoteikums. Stiprinot ģimeni, tiek veicināts tas, ka bērni kļūst par pilnvērtīgiem sabiedrības locekļiem, kuri drīzumā paši veidos savu un savas pilsētas dzīvi".¹² Diemžēl arī Rīgā ir liels šķirto laulību un nepilno ģimeņu skaits, pašvaldība var dot savu ieguldījumu šīs problēmas risināšanā, uzsvērts stratēģiskajā dokumentā, tāpēc "nepilno ģimeņu skaita samazināšanās ir uzskatāma par mērķi".¹³ Lai to panāktu, ļoti svarīgi stiprināt laulības institūtu, celt tā prestižu un nozīmīgumu, strādāt preventīvi ar ģimenēm, jauno paaudzi, tādējādi palīdzot sagatavoties sekmīgai un atbildīgai ģimenes dzīvei, vecāku pienākumu pildīšanai.

III. SITUĀCIJAS RAKTUROJUMS, PROBLĒMU UN VAJADZĪBU IDENTIFIKĀCIJA RĪGAS PAŠVALDĪBĀ

Ģimeņu sociālās funkcionalitātes un vispārējā ekonomiskā stāvokļa pasliktināšanās Latvijā negatīvi ietekmējusi dzimstību un iedzīvotāju absolūtos rādītājus. Pēdējo trīs gadu laikā Rīgas iedzīvotāju skaits ir sarucis gan iedzīvotāju dabiskās kustības (mirušo skaitam pārsniedzot jaundzimušo skaitu), gan starptautiskās migrācijas ietekmē - 2008. gada sākumā galvaspilsētā dzīvoja 717 371 pastāvīgo

¹⁰ Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025.gadam.

http://www.rdpad.lv/uploads/rpap/attistibas_strategija_02.06.2010.pdf

¹¹ Turpat.

¹² Turpat.

¹³ Turpat.

iedzīvotāju, bet pēc diviem gadiem – 2010. gada sākumā iedzīvotāju skaits bija samazinājies par 10 958 un Rīgā bija 706 413 pastāvīgie iedzīvotāji. Savukārt pēdējie LR Centrālās statistikas pārvaldes dati liecina, ka 2011. gada 31. decembrī reģistrēti vairs tikai 650 478 iedzīvotāji¹⁴, (t.sk. 107 202 bērni vecumā no 0 līdz 18 gadiem).

Saskaņā ar Labklājības Departamenta rīcībā esošajiem Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Iedzīvotāju reģistra datiem Rīgas pašvaldībā 2012. gada jūnijā deklarētas 4 550 daudzbērnu ģimenes, kurās dzīvo 16 095 bērni vecumā no 0 līdz 18 gadiem, no tām, 3 501 ģimenēs ir trīs bērni, 741 – četri bērni, 198 – pieci bērni, 110 – seši un vairāk bērnu. Visvairāk Rīgā ir ģimenes ar 1 (53 061) un 2 bērniem (18 907).

Vērojama tendence, ka strauji pazeminās iedzīvotāju labklājības līmenis, īpaši ģimenēs, kurās aug vairāki bērni. No visiem GMI pabalsta saņēmējiem 59% ir personas ģimenēs ar bērniem. No 2012.gada 1.janvāra līdz 2012.gada 12.septembrim RSD reģistrētas 6 640 trūcīgas ģimenes ar bērniem.

Līdz ar ekonomiskās situācijas pasliktināšanos, valstī pazeminājies ne tikai ģimeņu labklājības līmenis, bet arī to funkcionalitāte. Pieaug sociālo problēmu intensitāte – vecāku šķiršanās, bērnu pamešana novārtā, paaudžu konfliktu gadījumi, vardarbība, kā arī alkohola, narkotiku, azartspēļu, jauno tehnoloģiju atkarību izplatība, īpaši nepilngadīgo vidū. Lai palīdzētu cilvēkiem noteikt, mazināt un risināt šīs problēmas, sociālie darbinieki veic darbības, kas orientētas uz konkrētu sociālo gadījumu risināšanu. Sadarbība visbiežāk notiek ar vientuļiem vecākiem, trūcīgām un sociālā riska ģimenēm, kuras jau atrodas krīzēs un dažādās grūtībās (kāds no ģimenes locekļiem ir cietis no vardarbības, ir alkohola, narkotiku, azartspēļu un citu atkarību gadījumi, neatbilstoši sadzīves un mājokļa apstākļi, saskarsmes problēmas un konflikti gan starp vecākiem, gan vienaudžiem). Šajos gadījumos pašvaldība piedāvā dažādus sociālos pakalpojumus, kas tika nodrošināti pašvaldības institūcijās, kā arī sadarbībā ar NVO, t. sk. 5 dienas centros, 5 dienas aprūpes centros un 3 krīzes centros, kā arī konsultatīvu profesionālu psiholoģisko, sociālā darba speciālistu palīdzību iespējams saņemt Rīgas Sociālā dienesta teritoriālajos centros un konsultatīvajā krīžu centrā, t.sk. pa tālruni. Savu iespēju robežās sociālu atbalstu ģimenēm un bērniem krīzēs sniedz arī pašvaldības teritorijā esošās NVO, kristīgās draudzes un nodibinājumi, organizējot zupas virtuves, darbu ar ielu bērniem, pusaudžiem, jauniešiem, sniedzot materiālu un garīgu palīdzību grūtībās nonākušajiem līdzcīvēkiem.

Rīgas pašvaldība ar katru gadu pilnveido un paplašina sociālo pakalpojumu klāstu ģimenēm, arī tādām, kurās aug bērni ar īpašām vajadzībām, mērķtiecīgi strādā, lai popularizētu audžuģimeņu kustību (Rīgā vien 2011. gadā audžuģimenes statusu piešķīra 21 ģimenei), nodrošina pakalpojumus ģimenēm pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai, sadarbojas ar dažādu nozaru institūcijām un speciālistiem, veido starpinstitucionālu sadarbību – Rīgas bāriņtiesa, valsts un pašvaldības policija,

¹⁴ www.csb.lv

izglītības iestāžu sociālie pedagogi, krīzes centri, kā arī dienas, atbalsta un dienas aprūpes centri bērniem.

Sociālās problēmas ir multiplas un darbojas seku ķēdē, proti, vienas neatrisinātas problēmas, rada nākošās. Krīzes situācijās nonākušajām ģimenēm un vecākiem parasti ir ielaistas problēmas, kuru risināšana prasa lielus resursus un ne vienmēr dod gaidītos rezultātus. Tās tiek pārmantotas vairākās paaudzēs, tāpēc kļūst aizvien grūtāk novēršamas. Nereti jaunažiem vecākiem, kuri nāk no disfunkcionālām ģimenēm, trūkst piemērotu dzīves prasmju mazu bērnu aprūpē, praktiskā saimniekošanā, ir niecīgas zināšanas par bērna un pusaudžu attīstību, emocionālo audzināšanu, attiecību veidošanu starp dzīvesbiedriem, konfliktu novēršanu, nav stabilas vērtību sistēmas un motivācijas saglabāt laulību, atbildīgu attieksmi pret bērniem, ģimeni. Sākoties grūtībām un tās nerisinot, problēmas samilzt, tāpēc bieži ģimenes nonāk sociālā dienesta redzeslokā tikai tad, kad jau iestājusies dziļa krīze.

Sociālo problēmu pieaugums un intensitāte norāda uz nepieciešamību sniegt atbalstu ne tikai ģimenēm, kuras nonākušas trūkumā, atkarībās, piedzīvo laulību šķiršanu, konfliktus un citas krīzes, bet arī tādām ģimenēm, kuras nav klasiski sociālā dienesta klienti, un tām ir vajadzīgs emocionāls un garīgs atbalsts, konsultācijas un speciālista ieteikumi. Preventīvi strādājot ar ģimenēm, to skaitā tām ģimenēm, kuras uzņēmušās atbildību pār bērniem, kuri palikuši bez vecāku aprūpes, jauniešiem, tos izglītojot, apmācot un atbalstot, veidojot dzīves prasmes un attieksmes, agrīni novēršot problēmas, iespējams iegūt ļoti pozitīvus rezultātus ar salīdzinoši maziem ieguldījumiem, kā to ir pierādījuši pētījumi, kuri veikti Stirlingas Universitātes Sociālā Darba Pētniecības Centrā.¹⁵ Tieši primārā prevencija un agrīnā iejaukšanās ir kļuvusi par Apvienotās Karalistes galveno prioritāti ģimenes sociālās politikas veidošanā jau daudzu gadu garumā, tāpēc izmantojama koncepcijas izstrādei. Jo agrīnākā problēmu attīstības pakāpē tiek uzsākts preventīvais darbs, jo lielāka intervences efektivitāte un iespējamība, ka vēlāk nebūs vajadzīgi intensīvāki un dārgāki sociālie pakalpojumi pat tad, ja rezultāts nebūs ārēji redzams uzreiz - atsevišķos gadījumos pat vairākus gadus, tomēr tas turpināsies ilgākā laika periodā slēptā veidā.¹⁶ Lai aizsniegtu pēc iespējas vairāk ģimeņu, kurām nepieciešams šāds atbalsts un izglītošana, pašvaldībās veidojams vietējo kopienu sociālā darba tīklojums, lai sociālie darbinieki un ģimenes, kurām ir vajadzības, būtu labi informētas par tuvākajā apkaimē pieejamo atbalstu un resursiem – skolas atbalsta speciālistiem, NVO, brīvprātīgajiem, kristīgajām draudzēm. Stirlingas Universitātes Sociālā Darba Pētniecības Centra pieredze rāda, ka iesaistot vietējo kopienu un mērķtiecīgi sadarbojoties, iespējams izglītot un sniegt sociālpsiholoģisko atbalstu ļoti daudzām ģimenēm un atsevišķām sabiedrības grupām – jaunažiem pāriem, māmiņām, vecākiem dažādos bērnu vecumposmos, pusaudžiem, jauniešiem, uzlabot iedzīvotāju praktiskās

¹⁵ <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/47121/0020808.pdf>

¹⁶ <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/47121/0020808.pdf>

iešanas, dzīves kvalitāti, labklājību, veicināt sabiedrības līdzatbildību par cilvēkiem, vietējo apkaimi.¹⁷

Arī Rīgas pašvaldībā aizvien nozīmīgāku vietu sociālajā darbā ar ģimenēm sāk ieņemt sociālpsiholoģiskais un izglītojošais darbs ar ģimeni, tomēr tas būtu jāpaplašina, lai būtu pieejams jebkurai ģimenei, to skaitā tām ģimenēm, kuras uzņēmušās atbildību pār bērniem, kuri palikuši bez vecāku aprūpes. Pieprasījums pēc preventīvā sociālā darba pakalpojumiem ar katru gadu pieaug. Izvērtējot sociālos gadījumus, RSD darbinieki ir identificējuši nepieciešamību pēc jauniem pakalpojumiem - grupas darbs ar vecākiem, kuriem bērni ir līdz 2-3 gadu vecumam, lai veidotu viņu dzīves prasmes, atbalsta grupas pusaudžiem un vecākiem komunikācijas pilnveidei, atpūtas un izglītojoša satura nometnēm, kā arī citiem preventīviem pakalpojumiem. Svarīgi ir arī apzināt visus resursus, kādi ir pašvaldībā preventīvā darba koordinēšanai, jo nevalstiskais sektors, kristīgās baznīcas un privātie mecenāti nereti darbojas katrs par sevi. Tas apgrūtina informācijas pieejamību visiem interesentiem, kā arī samazina iespēju sadarboties un piesaistīt papildus finansējumu gan no biznesa struktūrām, gan Eiropas fondiem.

Vecākiem ir būtiski, lai bērni pēc skolas varētu vispusīgi attīstīties, iegūt jaunas prasmes, attīstīt savas radošās spējas un talantus, saturīgi pavadīt brīvo laiku, tāpēc pašvaldība nodrošina kvalitatīvu bērnu un jauniešu interešu izglītību, kuru īsteno 13 interešu izglītības iestādes, 119 vispārīzglītojošās izglītības iestādes, 9 mākslas un mūzikas izglītības iestādes, 11 sporta izglītības iestādes, 152 pirmsskolas izglītības iestāde un citas juridiskās un fiziskās personas. Vienlaikus ir nepieciešams veicināt fizisko un sporta nodarbību pieejamību bērniem, tādā veidā sekmējot aktīva dzīvesveida ieradumus un uzlabojot bērnu veselību.

Viena no tradicionālajām brīvā laika organizēšanas formām skolēnu brīvlaikos ir nometnes. Tās ne vien nodarbina bērnus un jauniešus, kamēr viņu vecāki ir darbā, bet arī paver plašas iespējas redzesloka paplašināšanai, sociālo prasmju pilnveidei, savu talantu attīstībai. Ar pašvaldības finansiālu atbalstu izglītības iestādes, nevalstiskās un reliģiskās organizācijas ik gadu rīko vairāk nekā 350 dienas un diennakts nometnes, kurās iesaistās aptuveni 13 000 dalībnieku. Tomēr, organizējot nometnes, pašvaldības līdzfinansējums parasti nepārsniedz trešdaļu no kopējā nometņu budžeta, kā rezultātā vecākiem nereti ir grūti segt dalības maksu. Līdz ar to nometnes zināmā mērā uzskatāmas par ekskluzīvu pakalpojumu – tajās var iesaistīties vien aptuveni 20% no kopējā skolēnu skaita. Jauna un pozitīva aktivitāte, ko Rīgas pilsēta ir sākusi piedāvāt saviem skolēniem vasaras periodā, ir skolu sporta laukumu izmantošana pedagoga vadībā.

Lai nodrošinātu bērniem un pusaudžiem papildus bezmaksas lietderīgu brīvā laika pavadīšanu, pašvaldībā izveidots brīvā laika centru tīkls. Rīgā ir 22 šādi centri, kuri ir izvietoti vispārīzglītojošo skolu un interešu izglītības iestāžu telpās un darbojas

¹⁷ <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/47121/0020808.pdf>

gan mācību gada laikā, gan brīvlaikos, tomēr to noslodze nav vienmērīga, vecākiem ne vienmēr ir pilna informācija par piedāvājumu un iespējām atrast savām atvasēm interesējošas aktivitātes. Ņemot vērā brīvā laika centros pieejamos resursus un materiāltehnisko nodrošinājumu, to mērķauditoriju galvenokārt veido sākumskolu un pamatskolu jaunāko klašu grupas. Vecāko klašu skolēniem un profesionālo skolu audzēkņiem ir mazāk iespēju neformāli izglītoties un atrast sev lietderīgu nodarbošanos savā apkaimē, lai izkoptu savu raksturu, veidotu vērtību sistēmu un attieksmes, kuras vēlāk būs vajadzīgas attiecību veidošanai savā nākošajā ģimenē, bērnu audzināšanai, vecāku pienākumu pildīšanai. Tā vietā daudzi pusaudži pavada brīvo laiku bezdarbībā, jūtas atstumti, uzsāk agras dzimumattiecības, lieto alkoholu un narkotikas, kas palielina varbūtību pašiem kļūt par sociālā dienesta klientiem nākotnē.

Formālā un neformālā izglītība paver lielas iespējas darbam ar jauniešiem viņu motivēšanā, dzīves prasmju, attieksmju un vērtību veidošanā. Jau vairāk nekā gadu Rīgā darbojas pirmais jauniešu centrs Kaņieris, kuram ir laba materiāltehniskā bāze un potenciāls izglītēt un motivēt jauno paaudzi, lai viņi varētu kļūt ne tikai par aktīviem, radošiem un intelektuāliem sabiedrības locekļiem, bet arī atbildīgiem, mīlošiem tēviem un mātēm, veidotu veiksmīgu laulību un noturīgu ģimeni. Centram Kaņieris būtu jāklūst par nozīmīgu neformālās izglītības centru Rīgā, kurš popularizētu ģimenes vērtības, palīdzētu jauniešiem apgūt tās dzīves prasmes un attieksmes, kuras vajadzīgas ne tikai veiksmīgai karjerai un profesionālajai izaugsmei, bet arī bērnu audzināšanai un laimīgai laulībai.

Lai ģimeniskās vērtības nostiprinātos sabiedrībā un pašvaldības iedzīvotāji vēlētos laist pasaulē bērnus, bez iepriekš minētajiem nosacījumiem ģimenēm ar bērniem būtisks ir arī apkārtējās vides faktors un infrastruktūras sakārtotība, iespēja iegūt labu izglītību tuvu dzīvesvietai, saskaņot ģimenes un darba dzīvi, saturīgi pavadīt brīvo laiku un atpūties kopā ar bērniem. Jaunie vecāki ātri atgriežas darba tirgū, tāpēc vēlas iekārtot savus mazuļus pašvaldības vai privātajās pirmsskolas izglītības iestādēs, kas pagaidām ne vienmēr ir iespējams, jo saglabājas rinda. Pašvaldības teritorijā pirmsskolas izglītības nodrošināšanas funkciju īsteno 153 pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes un 139 privātās mācību iestādes, tādējādi pēdējo gadu laikā izveidotas vairāk nekā 1000 papildus vietas, tomēr jautājums par bērnu dārzu pieejamību ir ļoti aktuāls. Pašvaldībā izveidoti 203 rotaļu laukumi. Būtu svarīgi popularizēt šīs atpūtas vietas, ievieojot koordinātes vienotā resursu centra mājas lapā, kas vienkopus apkopotu visu ģimenēm ar bērniem interesējošo informāciju par atpūtas vietām, spēļu laukumiem, ģimenēm draudzīgiem komersantiem, atbalsta un sociālā palīdzības sistēmu Rīgā, iespējām ģimenēm saturīgi pavadīt brīvo laiku, piedaloties dažādos kultūras un sporta aktivitātēs, tekošajiem pasākumiem un visām aktualitātēm. Tas ne tikai popularizētu ģimenes un bērna vērtību sabiedrībā, bet arī nodrošinātu vispārējās informācijas pieejamību un veidotu skaidrāku priekšstatu par Rīgu, kā ģimenēm un bērniem draudzīgu pilsētu.

Ne visi rīdzinieki zina arī to, ka viens no būtiskākajiem vienotās Rīgas kultūrtelpas pārklājuma segmentiem ir 4 kultūras centri ar savām struktūrvienībām.

Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu pieejamība ir gan darba dienās, gan brīvdienās un svētku dienās, kad iedzīvotājiem, tai skaitā ģimenēm ar bērniem, tiek piedāvāti daudzveidīgi kultūras pasākumi. Rīgas pašvaldības kultūras centros regulāri organizēto pasākumu skaits kopumā gadā vidēji ir aptuveni 3 000, no tiem vairāk par 1 500 bezmaksas pasākumi, kuri tiek organizēti gan pieaugušo, gan bērnu un jauniešu, gan ģimeņu mērķauditorijām. Pašvaldībā pieejamas 29 Rīgas Centrālās bibliotēkas filiāles, kuras sniedz pakalpojumus ģimenēm ar bērniem, diemžēl arī šī informācija nav visiem ir zināma.

Svarīgs jautājums dzimstības veicināšanai un ģimeņu labklājības nodrošināšanai ir mājokļu politika un transporta pakalpojumi. Pašvaldība strādā, lai mazinātu rindu uz dzīvokļiem (tā samazinājusies no 9 400 līdz 6 550 ģimenēm, kopš 2009. gada piešķirti 1 111 dzīvokļi ģimenēm ar bērniem, 89 daudz bērnu ģimenēm, 63 ģimenēm, kurās ir personas ar invaliditāti), kā arī dod atlaides bērniem un daudz bērnu ģimenēm sabiedriskajā transportā. Šobrīd 100% atlaides ir bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem, bērniem invalīdiem un 1. - 4. klases skolēniem no šī gada 1. septembra visiem vispārīzglītojošo skolu jauniešiem, kā arī abiem daudz bērnu vecākiem, kuru ģimenē aug 6 un vairāk bērni, savukārt, 60% no biļetes cenas var saņemt profesionālo un augstāko izglītības iestāžu dienas nodaļas izglītojamie, kā arī viens no daudz bērnu ģimeņu vecākiem, kuri audzina 3 un vairāk bērnus.

2012. gadā plānotais finansējums dažādiem pasākumiem, kas ir virzīti ģimeņu ar bērniem atbalstam		
Pasākumi, programmas	Atbildīgā pašvaldības struktūrvienība	Finansējums
Bērnu un jauniešu nometnes skolēnu brīvlaikos, kas rīkotas ar pašvaldības finansiālu atbalstu (425 nometnes, kuras rīko pašvaldības izglītības iestādes, nevalstiskās un reliģiskās organizācijas)	RD IKSD Sporta un jaunatnes pārvalde	Ls 238 026
22 brīvā laika centri, kas darbojas pēcpusdienās, brīvdienās un brīvlaikos (~140 000 apmeklējumu gadā)	RD IKSD Sporta un jaunatnes pārvalde	Ls 17 045 (neskaitot brīvā laika pedagogu atalgojumu)
Bezmaksas sporta aktivitātes bērniem un jauniešiem vasaras brīvlaikā izglītības iestāžu sporta laukumos (~1200 dalībnieku; ~ 16000 apmeklējumu reižu)	RD IKSD Sporta un jaunatnes pārvalde	Ls 15 238
Pašvaldības finansētie 26 brīvā laika projekti, kuru ietvaros NVO vasaras	RD IKSD Sporta un jaunatnes pārvalde	Ls 43 000

mēnešos rīkoja bezmaksas brīvā laika aktivitātes pilsētas bērniem un jauniešiem		
13 – 14 gadus vecu jauniešu nodarbinātība skolēnu vasaras un rudens brīvlaikā (vasarā – 500 jaunieši, 170 – jaunieši)	RD IKSD Sporta un jaunatnes pārvalde	Ls 61 745
Interesešu izglītības programmu pieejamība skolās, pirmsskolās, interesešu izglītības iestādēs, mūzikas un mākslas skolās, sporta skolās (76 456 audzēkņi)	RD IKSD Sporta un jaunatnes pārvalde	Izmaksas precīzi nav aprēķināmas
4 pirmsskolas vecuma bērnu pieskatīšanas istabas interesešu izglītības iestādēs	RD IKSD Sporta un jaunatnes pārvalde	Izmaksas precīzi nav aprēķināmas
Ģimeņu terapija, krīžu gadījumos	RD IKSD Izglītības pārvalde	Ls 3600
Psihologa konsultācijas P.I.I. vecākiem	RD IKSD Izglītības pārvalde	Ls 397
Krīzes un ģimeņu atbalsta centri, t.sk. <i>Krīzes centri bērniem, sievietēm un sievietēm ar bērnu</i> <i>Diennakts krīzes tālrunis</i> <i>Bērnu paliatīvās aprūpes pakalpojums</i>	Labklājības departaments	Ls 270 171 Ls 236 257 Ls 15 684 Ls 18 230
Pašvaldības krīzes centrs bērniem un ģimenēm ar bērniem (finansējums iekļauts kopējā pašvaldības Bērnu un jauniešu centra finansējumā)	Labklājības departaments	Ls 2 037 028 (234 928)
Sociālie pakalpojumi dzīvesvietā Rīgas pilsētas iedzīvotājiem, t. sk. Sociālpsiholoģiskie pakalpojumi ģimenēm un bērniem, t.sk. <i>Dienas aprūpes centri</i> <i>Dažādas atbalsta un izglītojošas grupas/ konsultācijas ģimenēm un bērniem</i>	Labklājības departaments	Ls 5 505 200 Ls 343 444 Ls 264 579 Ls 78 865

Rīgas Sociālā dienesta dienas centri bērniem (finansējums iekļauts kopējā RSD finansējumā)	Labklājības departaments	Ls 82 482
Atlaides sabiedriskajam transportam	Rīgas Satiksme	Pašvaldības dotācija Ls 51 493 032 Nav atsevišķi izdalāms

Izanalizējot situāciju pašvaldībā, sociālo pakalpojumu un ģimeņu atbalstu veicinošu pasākumu pieejamību, infrastruktūras un vides pieejamību Rīgā, darba grupā tika izvirzītas galvenās problēmas un ģimeņu vajadzības:

1. Dzimstības rādītāji ir zemi, pieaug sociālo problēmu intensitāte ģimenēs.
2. Lielākajai daļai ģimeņu, kurās aug bērni, pusaudži, jaunieši, ir vajadzīgs sociālpsiholoģiskais atbalsts un izglītošana.
3. Pieprasījums pēc dažādiem sociālpsiholoģiskajiem pakalpojumiem, kā arī primārās prevencijas un agrīnās iejaukšanās pakalpojumiem ģimenēm turpina pieaugt, to skaits ir nepietiekams.
4. Ģimeņu ilgstošu disfunkciju rezultātā daudziem pusaudžiem un jauniešiem trūkst pozitīva vecāku parauga, stabilas vērtību sistēmas un praktisku iemaņu ģimenes un laulības dzīvei, izglītības sistēma nenodrošina jauniešu vajadzībām nepieciešamo informāciju šajos jautājumos.
5. Pašvaldībā nav izstrādāts jaunatnes politikas attīstības plānošanas dokuments formālās un neformālās izglītības uzdevumu aktualizēšanai ģimenisko vērtību stiprināšanā, dzīves prasmju, darba tikumu un attieksmju veidošanā, lai palīdzētu jauniešiem vispusīgi attīstīties un sagatavoties ne tikai darba, bet arī - ģimenes dzīvei.
6. āuzlabo pirmsskolas un skolas atbalsta speciālistu – psihologu, sociālo pedagogu – sadarbība ar sociālajiem darbiniekiem primārās prevencijas un agrīnās iejaukšanās pakalpojumu sniegšanā vecākiem un audzēkņiem ģimeņu funkcionalitātes un aizsargfaktoru stiprināšanai.
7. Vecākiem ar maziem bērniem vajadzīgs lielāks pašvaldības atbalsts darba un ģimenes dzīves saskaņošanai - iespēja apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādes, pagarinātās dienas grupas jaunāko klašu skolēniem, nepieciešama lielāka bērnu dienas aprūpes formu dažādība - aukļu dienesti, bērnu pieskatīšana darba vietās.

8. Jāpilnveido vides pieejamība ģimenēm ar bērniem, jāatvieglo nosacījumi privātā transporta līdzekļu novietošanai pie izglītības iestādēm - ērtākai nokļūšanai pie skolas, bērnudārza.
9. Pašvaldībā nav vienota informatīvā resursa, kurš vienkopus sniegtu informāciju gan par sociālā atbalsta pasākumiem ģimenēm, bērniem, jauniešiem, saturīgu brīvā laika pavadīšanu un neformālās izglītības iespējām, kultūras, sporta aktivitātēm, apkaimes infrastruktūru, palīdzības un atbalsta iespējām, tas veicinātu sabiedrības līdzdalību ģimenisko vērtību stiprināšanā,
10. Ņemot vērā, ka tieši ģimenes, kurās aug trīs un vairāk bērnu ir tās, kuras var mainīt demogrāfisko situāciju valstī un pilsētā, ir nepieciešams veidot īpašu atbalsta sistēmu, jeb privilēģijas daudz bērnu ģimenēm – tiem nav jābūt bezmaksas pasākumiem vai materiālajai palīdzībai, bet ievērojamiem atvieglojumiem, kas samazina aktīvu ģimeņu ikdienas izmaksas.
11. Lai mazinātu šķirto laulību skaitu nepieciešams attīstīt mediācijas pakalpojumu ģimenēm, kurās pastāv konflikts par bērnu audzināšanu un kuras grasās šķirt laulību.

IV. STRATĒGISKIE VIRZIENI UN VĒLAMĀS AKTIVITĀTES

Balstoties uz situācijas analīzi, identificētajām problēmām un iedzīvotāju vajadzībām, tiek izvirzīti 3 galvenie koncepcijas stratēģiskie virzieni.

1. Dzīves prasmju pilnveide ģimenēm un jauniešiem

Vīzija. Lai stiprinātu jau esošās ģimenes, veicinātu jaunu laulību noslēgšanu, celtu ģimenes un bērna vērtību sabiedrībā, īpaši jaunās paaudzes vidū, pašvaldībā un tās atsevišķās apkaimēs tiek veidots izglītojošs sociālā atbalsta tīklojums ģimenēm. Ikviens ģimene, gan tā, kura ir sociālā dienesta klients, gan jebkura cita, kurai nav vajadzīgo dzīves prasmju, var saņemt palīdzību un atbalstu vietējās pašvaldības struktūrās, kuras sadarbojas ar apkaimju nevalstiskajām organizācijām, kristīgajām draudzēm, privātajām struktūrām un brīvprātīgajiem. Ģimenēm, jauniešiem un topošajiem vecākiem ir iespēja apmeklēt konsultācijas, kuras nav atkarīgas no viņu maksātspējas, noklausīties kursu par bērnu emocionālo audzināšanu un attīstības īpatnībām, konfliktu risināšanu, apgūt dažādas praktiskās dzīves iemaņas. Ir nodrošināta ieinteresēto jaunu pāru sagatavošana laulībai un veiksmīgai ģimenes dzīvei. Pusaudži un jaunieši formālās un neformālās izglītības ietvaros klausās motivējošas lekcijas par laulības un ģimenes dzīvi, veselību, attiecību veidošanu, bērna attīstību, grūtniecības pārtraukšanas sekām, vecāku pienākumiem un atbildību, apgūst dažādas dzīves prasmes, tiek veidotas tematiskas bērnu un jauniešu nometnes, kurās tiek popularizētas ģimeniskās vērtības. Nometnes tiek organizētas ne tikai bērniem, bet arī vecākiem kopā ar bērniem.

2. Ģimeniska vide un infrastruktūra pašvaldībā

Vīzija. Lai stiprinātu bērna un ģimenes vērtību sabiedrībā, veicinātu dzimstību, pašvaldība nodrošina jebkurai ģimenei vietu bērnudārzā, palīdz jaunajām māmiņām saskaņot ģimenes un darba dzīvi, atbalsta aukļu dienestu, bērna pieskatīšanas istabu vakarskolās un mācību iestādēs izveidi. Sabiedriskā transporta pakalpojumi Rīgas pašvaldības robežās vispārizglītojošo skolu skolēniem ir bez maksas, pie skolām, bērnudārziem un izglītības iestādēm ir iespējama īslaicīga privātā transporta novietošana ģimeņu ērtībām, plašu pielietojumu gūst „Rīgas ģimenes karte”, kas dod atvieglojumus ģimenēm atkarībā no bērnu skaita. Tiek veidots dzīvojamais fonds tā, lai jauna ģimene pārceļoties uz Rīgu, pelnot vidējo algu mēnesī, varētu atļauties noīrēt ģimenei atbilstošu mājokli ar ērtībām bez pašvaldības atbalsta. Pašvaldība izveido atbalsta fondu, kurā pie noteiktiem nosacījumiem ir iespējams saņemt garantiju mājokļa kredītam, ja ģimene ieplāno pirkt savu pirmo mājokli, bet nepietiek naudas pirmajai iemaksai. Izglītības sistēma ir pakārtota ģimeņu vajadzībām ne tikai pēc satura, bet arī pēc formas – tiek nodrošināts līdzfinansējums pagarinātās dienas grupas nodarbībām ģimenēm ar zemiem ienākumiem, brīvā laika kvalitatīva pavadīšana ne tikai jaunākā un vidējā vecuma bērniem, bet arī vecāko klašu un profesionālo skolu audzēkņiem, tiek nodrošināts līdzfinansējums arī tematisku bērnu un jauniešu nometņu organizēšanai par ģimenes dzīves jautājumiem, kur savā pieredzē dalās populāri ģimenes cilvēki, daudzbērnu ģimenes, zelta pāri. Kultūras un sporta pasākumos īpaša vieta tiek ierādīta ģimenēm, vecākiem ar maziem bērniem. Tiek veidoti dienas centri un multifunkcionāli centri visiem vecumiem, kur ir iespējams saturīgi pavadīt laiku visai ģimenei. Veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības uzlabošanai ģimenēm ar bērniem, ir izveidotas īpašas lojalitātes programmas veselības aprūpes iestādēs. Ģimenes veselības stiprināšanai un veselības aprūpes pakalpojumu orientēšanai uz ģimenei draudzīgu aprūpes modeli, ir ieviestas Pasaules veselības organizācijas atzītas iniciatīvas – Mazulim draudzīga slimnīca, ģimenei draudzīga veselības aprūpes iestāde, ģimenei draudzīgs komersants, utml.

3. Vienota ģimeņu informatīvā resursu centra un sociālā darba tīklojuma izveide sabiedrības līdzdalībai ģimenes vērtības stiprināšanā, daudzbērnu ģimeņu prestiža celšanā un dzimstības veicināšanā

Vīzija. Lai atvieglotu informācijas pieejamību jebkurai interesentam, popularizētu ģimeniskās vērtības, darbojas vienots resursu centrs, kurā apkopota visa informācija par ģimenes politiku pašvaldībā, sociālā atbalsta pasākumiem, jauniešu formālās un neformālās izglītības iespējām, kultūras un sporta aktivitātēm,

infrastruktūru, ģimenēm draudzīgiem komersantiem, aktualitātēm, kas varētu interesēt vecākus, ģimenes ar bērniem, pilsētas viesus. Sabiedrība ne tikai iegūst plašu informāciju, bet arī palīdz grūtībās nonākušām ģimenēm, līdzdarbojas atbalsta sniegšanā, veidojot sociālā darba tīklojumu, kurā iesaistītas ne tikai pašvaldības struktūrvienības, bet arī nevalstiskās un biznesa organizācijas, nodibinājumi, draudzes, privātpersonas. Nevalstiskais sektors, kuru darbības mērķis ir vērsts uz ģimenisko vērtību stiprināšanu, jaunatnes izglītošanu un sabiedrības integrāciju, apvienojas vienotā aliansē, veido partnerību ar pašvaldības struktūrvienībām, piesaista jaunus finansu resursus gan no biznesa struktūrām, gan Eiropas fondiem.

V. NEPIECIEŠAMĀ RĪCĪBA UN PASĀKUMI

Lai sasniegtu koncepcijā izvirzītos mērķus un vīzijas, risinātu identificētās problēmas un nodrošinātu ģimeņu ar bērniem pilnvērtīgai dzīvei pēc iespējas labāku pilsētvidi un informācijas pieejamību, ir nepieciešams veikt virkni pasākumu, kas būtu vērsti uz visu iespējamo resursu - pašvaldības, nevalstisko organizāciju, kristīgo draudžu, privāto pakalpojumu sniedzēju, brīvprātīgā darba, biznesa struktūru - apvienošanu vienotā sistēmā. Tas radītu iespēju veidot visaptverošu preventīvā darba un ģimeņu atbalsta tīklojumu pašvaldībā, kā arī apkopot atsevišķā interaktīvā portālā visu informāciju, kas būtu pieejama jebkuram – gan ģimenēm, gan tiem, kas par ģimenes veidošanu vēl tikai domā, gan Rīgas viesiem. Informācija resursu centrā (iespējams, piemēram, veidot uz www.apkaimes.lv bāzes), tiktu nepārtraukti aktualizēta un, sadarbībā ar privātajiem informācijas nesējiem, popularizēta.

Paralēli vienotas sistēmas ieviešanai ģimeņu atbalstam un ģimenisko vērtību stiprināšanai, nepieciešams pilnveidot arī pašvaldības sniegtos atvieglojumus un pakalpojumus, padarot tos vēl pieejamākus ikvienam, bet jo īpaši, ģimenēm, kurās aug trīs un vairāk bērnu. Jāparedz papildus atlaides sabiedriskajā transportā daudz bērnu ģimeņu vecākiem (šobrīd šādu atlaidi izmanto 1220 personas), nekustamā īpašuma nodokļu atlaide daudz bērnu ģimenēm jāpalielina no 50% uz 90%, kā arī jāpiedāvā citi pasākumi.

Jau tuvākajā laikā būtu risināmi 3 galvenie uzdevumi:

1. Nepieciešams apzināt nevalstiskās organizācijas, kuras ir ieinteresētas līdzdarboties ģimenisko vērtību stiprināšanā pašvaldībā. Sākotnēji jānoskaidro katras organizācijas kapacitāte un vēlme darboties, lai apvienotu spēkus un nodrošinātu koordinētu sadarbību, tādējādi radot labvēlīgus priekšnoteikumus finansējuma efektīvai izmantošanai un piesaistei visos līmeņos - pašvaldības, valsts, privātajā, kā arī sekmīgākai starptautisko un ES fondu apguvei.
2. Lai veicinātu Rīgas pilsētas iedzīvotāju, arī iebraucēju un strādājošo vēlmi par savu dzīvesvietu izvēlēties tieši Rīgu, kā arī motivētu jaunas, ekonomiski aktīvas ģimenes laist pasaulē vairāk bērnus, kā viens no ģimenes atbalsta un

popularizēšanas elementiem dažādu pakalpojumu pieejamībai ģimenēm ar bērniem, jāveido „Rīgas ģimenes karti”. To iespējams ieviest uz esošā e-talona platformas bāzes, izveidojot atsevišķu dizainu. Lai popularizētu ģimeni kā vērtību, un jo īpaši daudz bērnu ģimenes, piedāvājums veidot trīs līdz četrus dažādus karšu veidus. Ģimenēm, kurās ir viens bērns – bronzas karte, divi bērni – sudraba karte, trīs bērni – zelta karte, četri un vairāk – platīna karte. Atkarībā no kartes veida ar „Rīgas ģimenes karti” būtu iespējams saņemt dažādas atlaides. Piemēram, Rīgas Satiksmes autostāvietās ar bronzas karti – 5%, ar sudraba – 10%, zelta – 20%, platīna – 30% atlaidi. Līdzīgas atlaides varētu ieviest sabiedriskajā transportā, kā arī citos pašvaldībā nodrošinātos pakalpojumos. Uzsākot karšu piešķiršanu un izgatavošanu, ir jāparedz zināms pakalpojumu (labumu) grozs, kuru ar šo karti ir iespējams saņemt. Sākotnēji šādu karti Rīgas dome varētu izgatavot un dāvināt tiem, kuriem Rīgā piedzimst bērniņš. Visas citas ģimenes, kurās jau ir bērni, šo karti RS apkalpošanas centros varētu iegūt par 2 latiem. Lai „Rīgas ģimenes kartes” piedāvātos pakalpojumus paplašinātu, tādējādi popularizējot sabiedrībā daudz bērnu ģimenes, nepieciešams veidot sadarbību ar privātajiem uzņēmējiem, bankām un citām biznesa struktūrām, kuras atbilstoši bērnu skaitam ģimenē arī savos pakalpojumos un precēm varētu piedāvāt vairākus atlaižu līmeņus. Savukārt, pašvaldība no savas puses varētu piedāvāt komersantiem „Rīgas ģimenēm draudzīga komersanta” nosaukumu, kas dotu iespēju izmantot noteiktas privilēģijas – logo, informācijas pieejamību par šo komersantu pašvaldības portālā, nekustamā īpašuma nodokļu atlaides. Mērķtiecīgi strādājot un piesaistot dažādus privātos pakalpojumu sniedzējus, „Rīgas ģimenes kartei” ar laiku ir jākļūst par produktu, kuru vēlas iegūt jebkurš pilsētas iedzīvotājs, jo tā sniedz pietiekoši daudz priekšrocības gan pašvaldības, gan privātajā sektorā.

3. Uzsākt un attīstīt pilotprojektus jauniešu neformālajā izglītošanā atsevišķās skolās, dienas un jauniešu centros ģimenisko vērtību stiprināšanai un dzīves prasmju apguvei.

Lai šos uzdevumus risinātu, 2013. gadā plānots veikt sekojošus pasākumus:

1.	Informācijas resursu centra izveide un uzturēšana.	Vienota informācijas vietne – portāls ar ģimenēm ar bērniem nepieciešamo informāciju sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām vai uz esošo resursu bāzes.
2.	Sadarbības veicināšana ar organizācijām, biedrībām, draudzēm un nodibinājumiem ģimeņu atbalstam un stiprināšanai.	Projekti sadarbībā ar NVO ģimeņu stiprināšanā un bērna kā vērtības popularizēšanā.

3.	Jaundzimušo bērnu vecāku un daudz bērnu ģimeņu nodrošināšana ar „Rīgas ģimenes karti”.	„Rīgas ģimenes kartes” izveide. Pakalpojumu piesaiste.
4.	Jauniešu un ģimeņu, t.sk., jauno vecāku sociālo, dzīves prasmju attīstīšanas un ģimenisko vērtību stiprināšanas pasākumi.	Pakalpojumi topošajām, jaunajām ģimenēm – atbalsta un izglītojošas grupas, jauniešu izglītošana, neformālie pasākumi.

Lai turpmāk pašvaldības darbs ģimeņu ar bērniem atbalsta jomā būtu plānveidīgs, nepieciešams izstrādāt rīcības plānu vismaz turpmākajiem 4 gadiem, tā izstrādē iesaistot atbildīgos departamentus, pašvaldības institūcijas, nevalstisko sektoru, kā arī Rīgas domes deputātus.

Darba grupas vadītājs
Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieka
padomnieks

A. Baštiks

Kleinbergs
67105179